

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Bodimo dosledni!

Svobodne delavske organizacije imajo polne roke dela. Nikdar še ni bilo tako živo v njihovih vrstah, kakor je danes. Pa to je povsem razumljivo. Danes gre za vsakdanji kruh delavcev in vsakdo se pobriga po svojih močeh, da si ohrani vsaj skromno preživljanje. Cena moki je bila uradno določena na 9 din, oziroma krušni na 5 din za kilogram. Poleg moke se dražijo vsi najnujnejši življenjski artikli; v kolikor se še ne, pa se bodo nujno podražili. Na to moramo biti vsi pripravljeni. Saj beremo v časopisih, da bo cena jedilnemu olju v nadrobni prodaji določena na okrog 26 din liter, da bo novi sladkor dražji, da bo uvedeno enotno milo, seveda z enotnimi cenami, da bo povišana cena kvasu itd. itd. Ceno krompirja je ljubljanska mestna občina določila sicer po din 1.50 za kilogram, pa že tudi bomo v časopisju, da je krompir, ki ga je mestna občina nakupila za lastno prodajo po določeni ceni, prišel iz Slavonije, ki je znan po svoji kvalitetni manjvrednosti. Ta krompir se je običajno prodajal industriji za škrob ali pa so krmili z njim živino. Naš domači krompir pa se izvažna na Hrvaško, kjer mu je uradno določena cena 2 din za kilogram. Torej tudi dvomljiva pocenitev krompirja. In Bog vedi, če ne bo morda čez par mesecev prihajal naš domači krompir zopet nazaj, seveda za primerno višjo ceno.

Svobodne strokovne delavske organizacije se danes trudijo na vso moč, da bi kolikor mogoče učinek porasta draginje na delovnega človeka omilile. Pogajanja za zvišanje plač so na dnevnem redu, zdaj tu, zdaj tam. Tudi do uradnih poravnalnih postopanj pride. Toda znano je, kako to postopanje silno počasi deluje. In večkrat se pripeti, da so cene ponovno poskočile med tem, ko se je potem uradnega postopanja dosegel skromen povešek. Znova bi bilo potrebno iti na nova pogajanja. In tako je danes faktično borba za vsakdanji kruh delavstvu pravo lovljenje psa za rep. Kakor hitro bi ga moral doseči, že se mu umakne in ponovno se začne lov.

Tako prehajamo na področja vprašanj težkega značaja, ki ga svobodne delavske organizacije vključ vsemu prizadevanju ne bodo mogle v celoti rešiti. To vprašanje spada v področje drugih poklicanih činiteljev, ki za svoje delo nosijo prav tako polno odgovornost kot delavske organizacije za svoje področje.

Zato je danes nujno potrebno, da oblast stori vse potrebno, da se cene življenjskim potrebščinam začno zniževati in znižajo na tako višino, da bodo odgovarjale delavskim potrebam. Današnje razmerje delavskih mezd in cen življenjskih potrebščin je nekaj nezaslišanega. To razmerje nam pokaže, da bo moral delavec delati skoro dve uri za kilogram moke, 6 ur za liter olja, 6 ur za kilogram masti itd. Preračunajmo število njegovih tedenskih delovnih ur in zaslužek po najnovejši minimalni mezdi, pa bomo lahko tedaj videli, kaj in koliko si lahko kupi za dobljeno plačo. Vidimo pa pri tem tudi vso veliko vsestransko nalogo merodajnih činiteljev, ki ji v kratkem prav gotovo ne bodo več kos, če bo šlo življenje tako pot naprej.

Nujno bi morali na delo vsi pozitivni elementi, da se pereča vprašanja rešijo pravilno, ne zaradi kakih posa-

Slovenska katoliška skupnost

Dr. P. K.

O tem geslu razmišljati ali celo se na široko razpisati je pomenilo v naših krogih vedno pregrešek proti dobrim navadam. Molče smo prenašali marsikatero obtožbo. Saj se je to geslo porabljalo skoro izključno v zvezi s krščanskimi socialisti kot rušilci te skupnosti.

Sedaj pa so stvari in razmere dozo-rele in iščejo svoje končne rešitve in zadnje besede. Dolžni smo si ustvariti jasno sliko v tem vprašanju že zaradi mirne vesti mnogih naših tovarišev, ki ne bi hoteli nikdar nastopati kot rušilci skupnosti in vrednot pod pogojem, da obsega ta skupnost svoj višji cilj in da so te vrednote dokazale vrednost naših žrtev.

Mirno hočemo preiti dejstvo, da se je geslo katoliške skupnosti po navadi porabljalo kot politična psovka. Podobnost s političnimi psovkami, ki so jih porabljali bivši jugoslovenski centralisti nasproti avtonomistom, je več kot očitna. Tudi tem smo veljali kot rušilci in seveda kot rušilci državne skupnosti. Danes pa je ravno tako očitno, da predstavljajo večerajšnji hrvaški in slovenski rušilci današnje rešitelje državne skupnosti in da so prav oni tisti, ki so imeli o nas največ nemilih besed, prignali našo državno skupnost prav na rob prepada.

Le to si hočemo zapomniti: slovenska katoliška skupnost ni verski, ni cerkveni pojem, katoliška skupnost — taka, kot smo jo uporabljali pri nas — je političen pojem. S tem dejstvom smo si naše raziskovanje v glavnem pojasnili in tudi močno olajšali.

Nikjer na svetu, morda z edino izjemo na Slovaškem, pri nas pa prav gotovo, ni cerkvena hierarhija zahtevala, da morajo biti vsi dejavni katoliki tudi pripadniki ene in iste, od vodstva kat. Cerkve določene stranke. Kjer koli se je pa kaj takega dogodilo, se je dogodilo zaradi lokalnih časovnih koristi in vsakokrat v nasprotju z nadvladanim poslanstvom Cerkve. Taki ukrepi, take zahteve ne bi bile opravičljive niti v tem primeru, da je Cerkev obenem tudi avtoritarni regiment dotične politične enote. Tudi v tem primeru bi bila katoliška skupnost zvišana nad trenutnim političnim položajem in to celo v takem, samo teoretično možnem primeru, v katerem bi imenovani avtoritarni katoliški regiment obetal obstojati še celo stoletje.

Katoliška skupnost je mogoča samo

meznikov, ampak zaradi ljudi, delavcev in delavskih družin. To vprašanje ni več vprašanje posameznega človeka ali pa kake skupine ljudi, ampak je vprašanje celote, vsega slovenskega naroda. Njegov obstoj in njegova bodočnost je v rešitvi tega vprašanja.

Zahtevamo, da se pri tako važnem vprašanju prizna svobodnim delavskim organizacijam v vseh področjih delavske socialne politike tisto mesto, ki jim pripada. Kako pridemo do tega, da se svobodne delavske strokovne organizacije s svojim zavednim članstvom trudijo z vsemi razpoložljivimi silami za zboljšanje gospodarskega vprašanja delovnega človeka pri mezdni gibanji in razpravah, da delavsko borbo vodijo v mejah zakonitosti in usmerjajo tako tudi vse de-

v verskem pogledu. V političnem pogledu se ni mogla nikjer obdržati razen pri politično zaostalih ali pri tvarno jako revnih narodih, pri katerih je cerkvena organizacija prevzela še politično funkcijo. Čim pa se narodi politično osvestijo, postane združevanje verskih in političnih funkcij v rokah cerkvenega vodstva velik kamen spod-tike in pravi vir nesreče za dotično deželo. Cerkev sami pa razen gmotnih ne prinaša prav nobenih drugačnih koristi. Prav narobe. Cerkev se prelevi v politično institucijo prvega reda. Kar pa je pri vsej stvari najusodnejše, je njena reakcionarna vloga, ki je nujen odmev tisočletnih tradicij, privilegijev in posestev, ki že sami po sebi zahtevajo vodstvo politike v smeri status quo ante. Tako postane politična katoliška skupnost v katoliškem narodu velikanska zavora tako v socialnem kot v gospodarskem smislu, zavora, ki ne dopušča nikakega razvoja.

Petdeset let krščanskega socializma pri Slovencih je zgodovinska priča vseh gornjih trditvev. Začetek našega gibanja je političen odziv Cerkve na veliko gibanje delavskih množic 19. stoletja. Slovenci je zajel socialistični val z nekaj desetletno zamudo. »Rum novarum« je vzbudila val katoliškega prepoveda na Slovenskem. Rodila nam je Missijo in Jegliča, Mahnič in Lampeta, ali omogočila nam je tudi našega ustanovitelja Janeza Ev. Kreka, kar je postalo usodne važnosti za razvoj slovenske socialne in politične zgodovine na preokretu stoletja.

Akoprav je dobil Janez Ev. Krek uradno v roke delavski referat, ker je že kot bogoslovec kazal velike talente v tej smeri. akoravno je dobil Krek nekako uradno nalogo posredno iz samega Rima spočiti krščanski socializem pri Slovencih in postati delavski kaplan po centrumaškem zgledu, je bilo ravno v tem dejstvu položen kal razdora v politični skupnosti, ki jo je vodila Cerkev. Razkola med levico in desnico ni mogla premostiti niti Cerkev. Lahko bi se izrazili še določneje, da taka premostitev niti ni mogla biti niti ni bila resno mišljena od neke organizacije, ki se po vseh svojih zunanjih okoliščinah nahaja na desnici, kakor smo to že prej omenili.

Tako je bila slovenska politična katoliška skupnost razbita že v uri svojega postanka. V tem dejstvu leži tudi vsa osebna tragika in tudi veličina našega ustanovitelja. Kakor vsi veliki

lavsko gibanje, izven tega področja pa nimajo nobene besede pri Delavski zbornici, Okrožnem uradu in Borzi dela, to se pravi pri zavodih, ki bi morali biti viden izraz vse pozitivnosti v delavskih vrstah. Tu prihajamo do prave absurdnosti v našem socialnem političnem življenju, ki je pač zelo slaba slika današnjih dni in tudi bodočnosti.

Zato smatramo vsak poziv za sodelovanje svobodnih delavskih strokovnih organizacij od katere koli strani za neiskren, dokler se ne reši to najvažnejše vprašanje, ki se že dotika tudi spoštovanja svobodne volje delavstva, katera je pri nas zakonito zajamčena. Bodimo dosledni tudi pri tako važnih vprašanjih!

S. Z.

možje, tako je tudi Krek živel in črpal svojo moč iz osebne veze, da je Cerkev poklicana zediniti človeštvo v vseobvladujoči moči krščanske ljubezni. Ta velika vera je skrivnost njegove ustvarjalne sile, ki se je povzpela daleč preko naloge delavskega župnika današnjega kroja.

Krekovo krščansko socialno gibanje je bilo dejansko socialno revolucionarnega značaja. Vsi katoliški shodi, vsa katoliška socialna doktrina je bila obvladana po krščanskem socializmu. Kar je postalo za Kreka usodno, ni bila toliko krščanska socialna doktrina kot njegova otroška vera v njeno uresničljivost. S tem je postal nemogoč še prej, preden je postal edini voditelj slovenskega krščanskega socialističnega naroda, še preden je zavzel mesto, ki bi ga po normalnem, zdravem toku dogodkov moral zavzeti.

Ko je bila Krekova vera v katoliško politično skupnost v svojem največjem naponu, so mu njegovi modrejši sobratje še v pravem času skušali odvzeti njegov čudotvorni koren. Ubili so, oziroma skušali so ubiti duhovnika na Kreku, kajti duhovnik-Krek tak, kot je bil po svoji notranjosti, je bil nevarnejši kot vsa socialna demokracija, proti kateri je imel naročilo boriti se z vsemi močmi. Cesar ne bi zmogla vsa druga internacionala, to bi opravil Krek sam: delovne množice bi s svojim socializmom, čeprav krščanskim, privedel pred palačo oblasti, če ne na oblast samo. Izganjali smo hudiča, pa smo priklicali Belcebuba. Takrat je bila katoliška skupnost rušena z one strani. Toda ne javno in močito. Metode so bile iste, ki jih sedaj poznamo že do kosti in mozga. Afera Theimer je bila samo ena izmed podlosti, ki naj bi ubile Kreka-duhovnika. Sele za časa svetovne vojne, v času, ko je bila vsa politična oblast v njihovih rokah, so dr. Iv. Sušteršič in njegovi dekanji tvegali smrtni sunek in Kreka izključili iz stranke, iz katoliške skupnosti, da se izrazimo po naše. S tem aktom je bila razbita slovenska katoliška skupnost. Vprašamo: kdo je bil prvi razbijalec?

Vojna se je vlekla naprej, v narodu se je budil odpor proti vsem ločnim malikom. Čez noč je stal komaj dobro izključen Krek na čelu — ne stranke — stal je na čelu naroda. Komaj dobro leto je Krek zavzel mesto, ki mu je pripadalo že od pred Theimerjeve afere. Takrat je imel slovenski narod svojega od Boga podarjenega voditelja. Njegove veličine ne zmanjša niti taka neolikanost, kot smo jo brali pred leti, da je mesto mila pri britju uporabljal lastno slino in da prijateljskih dolgov ni vračal. Nato je umrl na srčni napaki, ki je niso zapazili niti njegovi najboljši prijatelji. »Bog me varuj prijatelj, sovražnikov se bom že sam,« smo si s pravico mislili ob imenovanem branju.

Predaleč nas bi zavedlo, ako bi hoteli razmotrivati razvoj katoliške politične skupnosti po svetovni vojni. Krščanski socializem je stalno ponavljal eno in isto napako: zaradi katoliške skupnosti se je vedno vračal nazaj in je bil vesel in je storil vse, da ni bil ponovno izključen. Za mojstra samega vemo, da bi hodil drugo pot. V privatnem razgovoru je izjavil, da bi udaril na lastno pest in brez ozirov na katoliško skupnost. Svojih izkustev,

Strokovna poročila—

Nameščenci Slovenije v mezdnem gibanju

Draginja je podobna epidemiji. Vse močnejše bolezen se pojavlja. Največja družabna bolezen kot posledica draginje je pomanjkanje. V vse delovne sloje se je zagrizlo. Za to prihaja vrsta za vrsto in zahteva zboljšanje svojega položaja potom zvišanja plač.

Slovenski nameščenci, pa naj bodo zasebni ali državni, so prav za prav zelo ponižna para. Gara in molči, pa stiska. Najbrže bi še sedaj molčali.

Toda prišel je glas iz bratske Hrvatske, da so stopili nameščenci v mezdno gibanje in da zahtevajo, da se zvišajo njihove plače za toliko, za kolikor je narasla draginja. Brali smo, da so delodajalci že ponudili 30% zvišanje plač, s čemur pa nameščenci niso zadovoljni. Upanje je, da bo prišlo do sporazuma.

Gibanje v Hrvatski je dalo pobudo tudi nameščencem v Sloveniji. Vse nameščenske organizacije so se združile in postavile naslednje zahteve:

1. Odredba banske uprave o minimalnih mezdah za Slovenijo se spremeni in se zviša na 1600 din na mesec.

2. Da se poleg tega mesečni prejemki vseh drugih zasebnih nameščencev takoj zvišajo za toliko, za kolikor je narasla draginja.

Zahteve nameščencev so prav gotovo opravičene. To uvidevajo tudi pridobitni sloji, že zaradi tega, ker spadajo nameščenci med številne konsumente. Zaradi tega smo prepričani, da bo njihov pokret uspel v celoti.

Uspeh je zagotovljen tudi zato, ker je ban dravske banovine izjavil hrvatskemu banu, da želi, da se urejujejo zadeve nameščencev v obeh področjih skupno in enotno. Ker je gotovo, da bodo plače hrvatskim zasebnim nameščencem zvišane z veljavnostjo od prvega septembra dalje, pričakujejo nameščenci Slovenije, da bodo tudi njihove plače zvišane z veljavnostjo od 1. septembra 1940 dalje.

Za nameščence pa velja isto kot za ostale člane delovnega ljudstva, da se morajo namreč strniti v svojih organizacijah in na ta način voditi enotno borbo za svoje pravice.

Razglas

Podjetje Remec & Co. na Duplici prav rado izdaja na delavstvo razglase, s katerimi mu daje dobre nauke ali pa tudi skriva v njih prikrita napade na delavsko strokovno organizacijo. Če bi zavisel dober položaj delavstva od razglasov, bi bilo sijajno preskrbljeno.

Zadnji razglas je bil prav za prav naperjen proti delavskim strokovnim organizacijam. Dobrodošel povod so mu dale govorice, da bodo uradne poravnalne razprave. Podjetje je takoj ugotovilo, da te razprave ne bo in je bilo videti seveda tako, kakor da so se delavske strokovne organizacije ali ustrašile podjetja ali pa da sploh razloga za takšno razpravo ni.

Podjetju povemo, da je dovolj razlogov in povoda za poravnalno razpravo in da bo za isto delavstvo pristojno oblast tudi prosilo. Da se do sedaj ni vršila, podjetje dobro ve, da to ni iz strahu pred njim, ampak edino zaradi tega, ker je preprečila razpravo uredbo o minimalnih mezdah. Dokler ne bi bilo rešeno to vprašanje, se ne bi mogle vse točke rešiti na razpravi.

Poleg tega so morale iti strokovne organizacije na delo, da se odpravi pretežiranje, ki ga je imelo podjetje do sedaj brez stvarne potrebe in na škodo delavstva. Delo strokovnih organizacij je v tem pogledu uspelo, in to je glavno.

Podjetje vedno trdi, da ne ve, kaj zahteva delavstvo. To trdi kljub temu, da ima že več pismenih vlog. Podjetje dobro ve, da zahteva delavstvo ureditev prejemkov za orožne vaje, točno izplačilo v primerih § 219. obrtnega zakona, pošteno urno mezdo za ukinjeni akord, pravične potnine, izvajanje odredbe o minimalnih mezdah, draginjske in družinske doklade, zakonito postopanje ob priliki dopustov in podobno. Podjetje izbegava rešitev teh vprašanj, odnosno trdi, da ta vprašanja za njega sploh ne obstajajo. Verujemo, da ne za njega, pač pa za delavstvo.

Delavstvo se dobro zaveda, da je ožje vodstvo podjetja napovedalo odkrit boj organizacijam. Hotelo bi pač

svojih izpregledanj nam žal ni mogel zapustiti. Tako smo si morali vse Kerkovo izkustvo sami še enkrat pridobiti. Upajmo, da bo sedaj ta šola zadostovala. Tako je pomenila njegova nenadna smrt za nas krščanske socialiste kot za ves slovenski narod izgubo očeta, ki nas je zapustil še prej, preden je postavil svoj dom. Zaradi njegove prerane smrti nimamo Slovenci stranke kot jo imajo Hrvati po Radicu. K obravnavani stvari ne bo mnogo kaj pridodati. Lahko bi rekli še samo to, da smo vseh 20 let tavalji nekje po slepi ulici, v katero smo zašli po Kerkovi smrti. Sedaj pa je prišla ura nove odločitve, dozorili so veliki časi. Končano je vse neodločno premišljevanje, naše mesto je jasno določeno v sredini vsenarodnega odpora proti silam re-

akcije. Vstal je nov človek, ves drugačen kot so ga oznanjevali slepi pre-roki; prinaša nov svet, nov red, novo pravico in novo mero. Ali nismo vsi 20 let, ko smo stali sami in izobčeni sredi slepe ulice, pričakovali ravno njega — novega človeka s pravico in novo mero. Zakaj bi sedaj oklevali, če se nahodni mežnarji usekavajo v zadregi, ker niso očistili cerkve za nepričakovano novo mašo. Naš veliki dan je napočil, pa naj se svetovni dogodki razvijajo že tako ali tako. Navdaja nas jutranje razpoloženje, kot ga je Cankar tako nebeško lepo izrazil v »Beli krizantemi: «Zarke misli, predrzne podobe, spet je vsa moja njiva od vas orošena — sonce ozri se nanjo, da vzklje prešerno bogastvo.»

Vevški papirničarji zahtevajo zvišanje plač

Vevče, 30. septembra 1940.

Zaradi nastale draginje smo tudi papirničarji stopili v mezdno gibanje za zvišanje draginjskih doklad. Na sestanku delavstva 1. septembra je bil sprejet sklep, da se pošlje podjetju predlog za pristop k razgovoru, ker je draginja narasla od 1. maja, ko je bilo zaključeno zadnje draginjsko gibanje, za več kot deset odstotkov, na kateri porast ali padec je bil zapisnik vezan. Podjetju je bil predlog v obliki pismene vloge stavljen 2. septembra tega leta. Ker je podjetje želelo tudi naših dokazov o porastu cen življenjskih potrebščin od 1. maja, smo to na podlagi naših krajevnih razmer predložili, pri čemer smo ugotovili, da se je hrana za štiričlansko družino od 1. maja do 15. septembra podražila za 21,5%, obleka in obutev za 18,4% in kurjava za 24,7%, tako da znaša splošen povprečen porast 18 odstotkov.

Dne 17. septembra se je vršil šele informativni sestanek, na katerem so zastopniki delavstva predložili predloge delavstva, in sicer: 1. Povišanje doklade za nadaljnjih 6 din dnevno na delovno osebo. 2. Dodatek za ženo 100 dinarjev in za vsakega do 16 let starega otroka 50 din mesečno. Dodatek 50 din mesečno tudi za starše delavca ali delavke, če je dokazano, da žive od njegovega zaslužka. 3. Razširitev draginjskih dokladov za orožne vaje, za redni dopust, bolniški teden in nadure. 4. 30 din dnevno za vsak izgubljeni delovni dan zaradi pomanjkanja dela. 5. Primerno zvišanje rent tovarniškim upokojencem.

Vse te točke znašajo obremenitev podjetja za okrog 25 odstotkov. Na tem sestanku so zastopniki podjetja

trdili, da porast cen ni tako velik in da so naše zahteve previsoke. Dne 20. septembra je imela uprava Združenih papirnic svojo sejo, na kateri je, kakor nam je bilo sporočeno, sklenila, da želi počakati izdaja novih minimalnih mezd za dravsko banovino. Ker naše zahteve preveč obremenjujejo podjetje, se zato o njih ne razgovarjajo.

Kaj nam gornje stališče podjetja pove? Prvič to, da vendar pri nas niso take mezde, da bi jih minimalne ne mogle doseči ali, kar se bo sedaj zgodilo, prekoračiti. Drugič pa to, da je naše podjetje začelo uvajati nov način zavlačevanja s trditvijo, da so zahteve previsoke. To se je pokazalo pri gibanju letos spomladi, ko smo stavili zahteve 29. januarja, zapisnik o zvišanju pa podpisali šele 8. maja. Prav tako je videti ta trditev podjetja, kakor da bi pri pogajanjih vselej za 100 odstotkov ugodili zahtevam delavstva.

Ker je draginja tako občutno prizadela ravno nas delavce, ki smo primorani kupovati razen zelenjave vse življenjske potrebščine, je povsem jasno, da ne moremo čakati zopet nekaj mesecev, preden bo podjetje pripravljeno razgovarjati se. V soboto 28. septembra se je sestal zbor vseh krajevnih organizacij in sklenil, da zaprosi oblast za nujno poravnalno postopanje. Preden pa se to stori, se še podjetje obvesti, da delavstvo vztraja na svojih predlogih vse dotlej, dokler podjetje ne stavi svojega protipredloga, odnosno pristopi k razgovoru. Za odgovor se stavi rok 24 ur.

Ker je podjetje odgovor odklonilo, se je oblasti predložil predlog za poravnalno postopanje.

Stavbinci v borbi za zvišanje plač

Stavbinci so letos zelo malo zaslužili, vreme je bilo zelo neugodno, poleg tega so bili mnogi po več mesecev na orožnih vajah. Sedaj v septembru je bila zaposlitev še kar dobra. To zaposlitev, ki se bo zaradi zime kmalu končala, so hoteli izrabiti stavbinci v Mariboru, da dosežejo zvišanje plač zaradi velike draginje, katera je posebnost v septembru zopet močno pritisnila.

V torek 17. septembra so stavili podjetnikom zahteve po zvišanju plač, in sicer: za zidarje 20%, za težake 30%, za mladoletne in vajence pa 35% na dosedanje mezde. Ker delodajalci niso pristali na zvišanje, so 18. septembra ob 3 popolne stopili v stavko. Stavka se je nato razširila tudi na Ljubljano in še nekatere kraje v Sloveniji.

V sredo 18. septembra pa je kraljeva banska uprava objavila, da je stavka protizakonita in da bo posredovala le tedaj, če se delavci vrnejo na delo.

Da podprejo mariborske stavbince in da se pride čimprej do razgovorov, so strokovne centrale SGRJ, JSZ in NSZ stavile na delodajalce vloge z zahtevo, da se takoj pristopi k pogajanju. Delodajalci so to odklonili z utemeljitvijo, da se naj postopa po zakonu, t. j. prosi oblast za poravnalni postopek.

Oblast je končno na posredovanje strokovnih organizacij dala zagotovilo, da bo takoj razpisala razpravo, čim se

vrnejo delavci na delo. Tako so stavbinci prenehali s stavko 24. septembra in so se vrnili na delo. Strokovne centrale pa so 25. septembra zaprosile kr. bansko upravo, da razpiše v najkrajšem roku poravnalno razpravo. Razprava se je nato vršila v četrtek dne 26. septembra, na kateri pa se sporazum ni dosegel.

V sredo 25. septembra pa je oblast Savez gradjevinarskih radnika Jugoslavije (SGRJ) razpustila z utemeljitvijo, da je pozival delavce k nezakonomiti stavki.

Delodajalci so se na razpravi izgovarjali na to, da bo v nekaj dneh izšla nova uredba o minimalnih mezdah kakor tudi, da za državna in banovinska dela ne morejo dati poviškov prej, predno jim banovina in država ne zvišata proračunov. Zaradi tega so zastopniki strokovnih organizacij in delodajalci obiskali g. bana in zahtevali, da nemudoma v Belgradu zaradi tega posreduje.

Ker je uredba o minimalnih mezdah itak precej zvišala plače, bo država pa tudi banovina primorana zvišati proračunske postavke za razna dela in bodo tako stavbinski delavci dobili tudi zvišane mezde. Ker je nova uredba izšla, se bodo pogajanja za zvišanje mezd stavbinskemu delavstvu nadaljevala in upamo, da s pozitivnim uspehom.

Delno zvišanje plač guštanjskim kovinarjem

Ker draginja le raste in vsi ukrepi odločujočih činiteljev, da bi to zajezili, nič ne hasnejo, smo bili tudi v Guštanju primorani staviti podjetju ponovno zahtevo po zvišanju plač. Predlog za tozadevno zvišanje je bil podjetju predložen že 12. julija 1940. Stvar se je pa zavlačevala tako dolgo, da je bila mezdna razprava sklicana šele za sredo, dne 11. septembra 1940. Podjetje je namreč predlog za zvišanje poslalo svoji centrali na Dunaju, ki pa je stvar precej zavlekla. Delavstvo je postavilo predlog za 20% zvišanja plač. Seveda ta predlog sedaj že ni več odgovorjal, ker je draginja od tedaj že zopet znatno porasla.

Podjetje je na razpravi dalo izjavo, da more v okviru finančnih možnosti zvišati delavske mezde ponovno za 10% in da je pripravljeno dati še doklado v iznosu 50 din na mesec za ženo. Doklade za otroke v iznosu 25 din pa so uveljavljene že od prej. Ker je

bilo razvidno, da bi se stvar, ako bi ne vzeli tega, kar se je ponudilo, le še zavlekla, so zastopniki delavstva to stvar sprejeli pod pogojem, da se to izplača od 1. julija 1940 dalje. Nadalje so se dogovorili z zastopniki podjetja, da se bo vložil nov predlog za zvišanje plač, ki naj bi stopil v veljavo s 1. septembrom 1940. Za ta predlog pa se bodo pogajanja vršila v prvi polovici oktobra, ker do tedaj bo podjetje dobilo potrebna navodila od strani svoje centrale.

Ali si poravnal članarino za tekoči mesec? Z rednim plačevanjem članarine omogoča strokovni organizaciji delo na izboljšanju socialnih in gospodarskih razmer vseh delavstva.

Nova uredba o minimalnih mezdah

Anketa za določitev nove minimalne mezd v naši banovini

Za sredo 25. septembra je kr. banska uprava sklicala anketo, da zasliši delojemalce in delodajalce glede na novo uredbo o minimalnih mezdah, ki jo bo izdal ban na podlagi ministrske uredbe o minimalnih mezdah. Poročali smo že, da znaša minimalna mezda po ministrski uredbi za vso državo 4 din na delovno uro, katero pa morejo bani za svoja področja zvišati za 50 odstotkov, to je največ na 6 din, ali pa tudi znižati za 10 odstotkov, to je na 3,60 din za delovno uro.

Delavske strokovne organizacije so stavile g. banu pismen predloge, katere smo že priobčili v zadnji številki »Delavske pravice«. Na anketi so to svoje stališče zastopniki strokovnih organizacij ponovili in se istočasno izjavili tudi za predlog Delavske zbornice, da naj se naštevajo posameznih kategorij opusti in enostavno navede samo stroke. Najbolj pa je bila od strani delavskih zastopnikov poudarjena zahteva, da naj v bodoči odredbi odpadejo izjeme, katerih je bila deležna industrija upognjenega pohišstva. Delavstvo v nobenem primeru ne more dopustiti, da se rešujejo zavožena podjetja na račun delavskih plač. Ta praksa mora enkrat za vselej prenehati. Ako že hoče oblast taki industriji pomagati, naj to na kak drug način, s podporo ali premijami, samo to ne, da bi delavci bili nekako kaznovani z manjšo plačo, ker delajo v podobnih podjetjih.

Delodajalci so po zaslišanju delavskih predlogov prosili za kratek odmor. Po posvetu od strani delodajalske skupine se je anketa nadaljevala. Zastopniki delodajalcev so izjavili, da bi minimalna mezda 6 din na uro močno ogrozila razvoj našega gospodarstva. Zato predlagajo, da naj ostane vsa dosedanja kategorizacija kot je, s to spremembo, da se dvigne minimalna mezda na 4 do 4,50 din in v najvišji kategoriji 5 din na delovno uro. Poleg tega so predlagali, naj bi se delavci začetniki uvrstili za eno leto v zadnjo kategorijo, to je 4 din na delovno uro. Zastopniki delavcev so temu ugovarjali in izrazili bojazn, da s tem postanejo minimalne mezde maksimalne. Minimalna mezda mora biti kar najbolj enotna in ne razdrobljena, ker je to najnižja dopustna plača, ki mora imeti za svojo osnovo edino utemeljitev: doseči nivo minimalnega eksistencnega minimuma, katerega pa tudi nova minimalna mezda spriči sedanje draginje ne bo dosegla.

Zastopniki delavskih strokovnih organizacij so dalje predlagali, naj bo v novi odredbi tudi povedano, da se morejo delavske mezde, dogovorjene po kolektivnih pogodbah, revidirati in prilagoditi novemu stanju. Poleg tega so predlagali delodajalcem tudi to, da naj bi se dogovorili, kako bo izvršena

regulacija delavskih mezd, ki bo spriči zvišanja minimalne mezd po vseh podjetjih nujno potrebna. Delodajalci so na to odgovorili, da je to nemogoče urediti enotno in da bodo morale delavske strokovne organizacije to delo izvršiti direktno na terenu, to je z meznimi gibanji pri posameznih podjetjih.

Ob zaključku ankete je zastopnik kr. banske uprave izjavil, da bo oblast skušala upoštevati predloge obeh strani in da bo izdana nova uredba najkasneje 1. oktobra 1940.

Nove minimalne mezde

Dne 1. oktobra 1940 je izdal ban dravske banovine odredbo o novih minimalnih mezdah.

Tudi ta odredba je obdržala triskupine, kakor jih je imela prejšnja. Prav tako je pri pomožnem delavstvu obdržana ista starostna meja — 18 let.

Nove minimalne mezde so stopile v veljavo 1. oktobra 1940 in znašajo v dinarjih:

I.

Za pomožne delavce nad 18 let starosti

1. V industriji, ne glede na kraj ter trgovini in obrti v krajih s preko 5000 prebivalcev	A	B	C
	5.50	4.75	4.—

2. V trgov. in obrti v krajih izpod pet tisoč prebivalcev	A	B	C
	5.—	4.50	3.75

II.

Za pomožne delavce pod 18 let starosti

1. V industriji ne glede na kraj ter trgovini in obrti v krajih s preko 5000 prebivalcev	A	B	C
	4.25	3.75	3.—

2. V trgov. in obrti v krajih izpod pet tisoč prebivalcev	A	B	C
	3.75	3.50	3.—

Te minimalne mezde ne veljajo za vajence, kvalificiranemu delavstvu se morajo plačevati mezde, ki so najmanj tako visoke, kot te minimalne mezde.

Zasluzek v akordu ne sme biti manjši od zaslužka, ki se mora plačevati po tej odredbi.

Za uslužbenca, ki dobivajo mesečno plačo, se določi dnevna plača na ta način, da se mesečna plača deli s 25.

Hrana se zaračuna z 12 din, stanovanje pa z 2 din na dan.

Delodajalec, ki ne plačuje svojemu pomožnemu osebju te plače, se kaznuje z globo 100 do 10.000 din.

Z dnem, ko stopi v veljavo ta odredba, prenehajo veljati vse dosedanje tozadevne odredbe. Prav tako pride ob veljavo določbe kolektivnih pogodb, kolikor bi nasprotovale predpisom te odredbe.

ljevem dvorcu Suvobor in pri cestnih delih, ki jih vrši banovina, se je organiziralo v JSZ. 22. septembra je bil v hotelu »Petra« sestanek, katerega se je udeležilo 70 delavcev. Navzoči delavci so se pridružili stališču, ki ga zavzemajo zoper sedanjo draginjo delavske organizacije. Obsodili so zločinsko navijanje cen od strani spekulantov in verižnikov in zahtevali, da oblast z radikalnimi sredstvi zatre to golazen ter zniža sedanje previsoke cene, posebno za moko, ki je v ceni poskočila za dvesto odstotkov.

Dalje je bilo ugotovljeno, da niso vsi gradbeni delavci na Bledu plačani po obstoječi gradbeni kolektivni pogodki, ki je za september določala 4,50 din na uro za navadne delavce. Na sestanku je bilo sklenjeno, da stori JSZ potrebne korake, da delavstvo doseže plače, ki mu po zakonito veljavni kolektivni pogodbi gredo.

V ta namen je JSZ izvršila pismeno in osebno intervencijo pri vodstvu navedenih del na Bledu. Gradbeno vodstvo je pristalo, da se za september vsem delavcem brez razlike plača po kolektivni pogodbi, če se prevažajo vsi stroški pri kuhinji samo na delavstvo. Zastopnik organizacije je pa vztrajal na tem, da stroški za kuhinjo ostanejo kot so sedaj, da pa glede na silen porast draginje dobijo vseeno vsi delavci plačo po kolektivni pogodbi. De-

lavstvo je imelo od intervencije uspeh in so bile plače za september zvišane, še večji pa bo povisek v oktobru, ko bo tudi delavstvo na Bledu v vsem deležno poviseka, ki ga bodo za gradbeno delavstvo priborile strokovne organizacije. Kolik bo ta povisek, bomo brali v prihodnji Delavski pravici.

Škofja Loka

Dne 25. septembra 1940, takoj po končanem delu v tovarni, se je vršil članski sestanek naše skupine. Kot zastopnik centrale se je udeležil našega sestanka tov. Rozman Jožko. Z žalostnim srcem moramo na tem mestu zapisati, da udeležba ni bila zadovoljliva za našo skupino.

Predsednik tov. Pirc Tone je poročal o delu, katero je bilo izvršeno od zadnjega sestanka.

Nato je podal tov. Rozman svoje poročilo, ki je obsegalo tri važne točke, in sicer: 1. današnja draginja, 2. nova uredba minimalnih plač in 3. enotnost, sodelovanje in disciplina v organizaciji. V prvi točki je razložil potek današnje draginje in kdo je je kriv. Poudaril je, da bo treba takoj bolj radikalnih ukrepov. Vse te uredbe in naredbe, kar jih je do sedaj izšlo, niso zavrele današnje draginje. Poudaril je, da je skrajni čas, da se draginja prepreči, sicer bo delovno ljudstvo še bolj gladovalo in še v večji bedi živelo, kar ne bo v skladu z redom in mirom. V drugi točki je poročal, da bo 26. oktobra tega leta stopila v veljavo nova uredba minimalnih plač zaradi nastale draginje. Poudaril je, da bo za te minimalne plače treba še veliko borb, da se bodo v vseh podjetjih v Sloveniji uveljavile. To težko nalogo bomo zopet mi delavci v okviru svojih svobodnih delavskih organizacij reševali. Gotovo je, da bi se te naloge lažje reševale, če bi bilo delavstvo bolj organizirano. V tretji točki je ponovno poudaril važnost enotnosti in discipline v organizaciji, katere med delavstvom še vedno manjka.

Navzoči smo vse tri točke njegovega poročila budno poslušali ter smo prišli še bolj do spoznanja, da so članski sestanki res koristni in potrebni. Spoznali smo, da nam vsak sestanek prinese vedno veliko novega in koristnega.

Tov. Sever je v kratkih besedah sporočil članstvu, da je ustanovljena zadruga »Delavski dom«. Apeliral je na vse, da čim prej postanejo zadrugniki. Poudaril je potrebo po lastnih prostorih, in to iz gospodarskega in kulturnega vidika. Zato, tovariši in tovarišice, naj ne ostanejo te besede brez koristi. Vsi po svojih močeh pomagajmo, da bo ta dom kmalu nudil prav naše lastne prostore, v katerih se bomo svobodno in neovirano gibal.

Kakor smo že omenili, udeležba ni bila zadovoljliva, zato moramo nam vsem, posebno pa tistim, ki ne posejajo sestankov, zapisati nekaj spodbudnih besed. Tovariši in tovarišice, zavedajmo se, da so sestanki za nas delavce duševna hrana. Vsak naj pomisli, kje drugje bi dobil res pravo delavsko izobrazbo, kakor na sestankih. Izobrazba je temelj vsega našega dela in tudi naše bodočnosti. Če se ne bomo izobraževali, potem nas bodo vedno in povsod zatirali in zapostavljali. Naj te besede ne ostanejo mrtve, ampak naj nas poživijo, tako da na drugem sestanku ne bo manjkalo nobenega. Cas zahteva v našem strokovnem delu za boljše bodočnost pravega, zavednega in borbenega delavca.

Ljubno

V nedeljo 6. oktobra ob pol 2 popoldne bo pri »Korošcu« širša seja skupine lesnih delavcev. Vabljeni so poleg odbornikov tudi drugi člani. Navzoč bo tudi zastopnik JSZ. — Minulo nedeljo se je vršil sestanek žagarjev v Okonini. Kljub slabemu vremenu je bila udeležba precejšnja. Zastopnik JSZ nam je obrazložil sedanji položaj delavstva. Zlasti pa je pojasnil nove minimalne mezde, ki bodo v naši žagarski stroki zvišale naše zaslužke. Sklep sestanka je bil, da JSZ pokrene takoj tozadevno mezdno akcijo. Ni treba dokazovati, da naši pasivni kraji posebno trpijo zaradi divje draginje živeža, ker je Gornja Savinjska dolina zelo oddaljena od prometnih središč. Zato je delavstvo pri nas tem bolj prizadeto. K temu je treba upoštevati, da je dosti delavcev pri nas, ki niso redno zaposleni. Če so pa — recimo žagarji — zaposleni, pa ti pride majhna voda ali kaj drugega in delavec zopet ne pride do svojega za-

služka. Otroci doma pa hočejo kljub temu kruha. V tej draginji, pri nezadostnem in še nerednem zaslužku dati otrokom kruha, je mogoče le tedaj, če bi delavec mogel delati čudeže, da bi se kruh pomnožil. Ker pa tega ni, moramo po organizacijah iti ponovno v borbo za zvišanje naših zaslužkov.

Zagorje

Ker v nedeljah TPD normalno obratuje, je naša krajevna skupina rudarjev sklicala članski sestanek za soboto 28. septembra. Sestanek je bil kar zadovoljivo obiskan. Na sestanku, ki ga je vodil predsednik skupine tov. Ustar, je poročal tov. Rozman iz Ljubljane. Njegovo izčrpno poročilo so navzoči tovariši vzeli z zadovoljstvom na znanje. V svojem poročilu je zastopnik JSZ obdelal vsa vprašanja, ki so trenutno aktualna, tako glede položaja rudarjev pri TPD in njihovih akcij, kakor same draginje in borbe proti njej. Dalje je obrazložil potek ankete od 25. septembra, ki se je vršila na kr. banski upravi za določitev nove minimalne mezd. Po poročilu se je o vsem razvila živahna debata, v katero so posegali navzoči tovariši. Pred zaključkom sestanka je tovariš predsednik še stavil predlog glede prostovoljnega prispevka, katerega naj bi dali rudarji za zvišanje pokojnin staroupokojencem bratovske skladnice. O tem vprašanju se še razpravlja in bomo govorili pozneje, ko bo zadeva postala aktualna.

Celje

Strokovni svet naše organizacije je izdal podroben in za delavstvo in nameščence potreben pregled o socialnem stanju delavstva, o podražitvi, o meznih gibanjih in podobnem. Da se s tem seznanijo vsi, sklicuje skupina za sredo 9. oktobra sestanek, katerega naj se razen delavcev in delavk udeležijo tudi nameščenci, ki so člani JSZ. Pripeljte tudi znanec. Sestanek bo ob pol osmih zvečer. Poročalo se bo tudi o akciji, ki jo je organizacija skupno s svobodnimi strokovnimi organizacijami zavzela pri oblasti. Članom mizarskim pomočnikom sporočamo, da se bo po 6. oktobru začelo gibanje za splošno povišanje mezd. Pri nekaterih obratih se namreč v tem oziru še ni zadosti storilo. Zato naj se pomočniki najprej zahvalijo samemu sebi in svojim brezbriznosti. Tam, kjer se je že dosegel s pomočjo organizacije povišek, je treba spraviti v organizacijo tudi ostale, ki kakor troti le uživajo brez sramu, kar so drugi z borbo dosegli.

Stahovica

Naša skupina je sklicala dne 29. septembra 1940 ob pol 3 popoldne v gostilni Prodnik članski sestanek, ki pa ni bil zaradi slabega vremena prav dobro obiskan. Na sestanku smo razpravljali o draginji in njenih posledicah. Z novimi minimalnimi mezdami bodo sicer plače delavstva izboljšane, vendar je pa nevarnost, da bo draginja zopet narastla, tako da bo delavstvo tam, kjer je bilo pred zvišanjem plač. Druga nevarnost je v tem, da bo pričelo podjetje z redukcijami. Vse to kaže, da bo imelo delavstvo polne roke dela, če bo hotelo ohraniti svoje pravice. Tudi na to bo treba misliti, da se primerno zvišajo plače akordantom in profesionistom in ostalemu priučenemu delavstvu. Organizacija bo morala čim prej stopiti v stik s podjetjem in pričeti urejevati vsa navedena vprašanja.

Maribor

Sklep seje tekstilne zveze, ki se je vršila 15. septembra tega leta, je bil naslednji: Za vsako tekstilno tovarno se vršijo tedensko enkrat sestanki organizacijskih zaupnikov, in sicer: Tovarna Mauthner (mariborska tekstilna tovarna): vsak četrtek ob 5 popoldne. Tovarna Hutter in drug: vsak petek ob 4 popoldne. Tovarna »Jugosvila« (3. objekt): vsak petek ob 6 zvečer. Tovarna Doctor in drug: vsako soboto ob 4 popoldne. Tovarna »Atama«: vsako nedeljo ob 9 dopoldne. Tovarna August Ehrlich: vsako nedeljo ob 10 dopoldne. — Ti sestanki organizacijskih zaupnikov bodo zelo važni za nadaljnje delo tekstilne skupine in za izvežbanje obratnih kaupnikov, da bodo znali v podjetju voditi vsako borbo v prid vsega delavstva. Zato pripeljte na sestanke čim več delavcev in delavk, tako da bodo ti sestanki imeli uspehe. Na sestankih se bo obravnavala vsa snov iz delavske zakonodaje,

Do naših krajev

Trbovlje

Članski sestanek strokovne skupine rudarjev bo v ponedeljek 7. oktobra ob 5 popoldne v tajništvu. Prosimo vse člane, da se istega gotovo udeležijo. Dobili bodo potrebne tiskovine v izpolnitev. Blagajnik opozarja zaostankarje na plačilo članarine, predsednik pa zaupnike k potrebnemu delovanju.

Pomanjkanje stanovanj pri rudniku. Že večkrat je prosila IL rudarska skupina TPD za predelavo takozvanih velikih samskih hiš, katerih stanovanja bi se preuredila za poročence. Te prošnje se od strani zaupnikov ponavljajo že dve leti. Kljub temu pa še ni preurejena nobena od teh hiš. Poročeni delavci pa se dan za dnevom oglašajo s prošnjami za stanovanje. Želeli bi bilo, da družba že vendar enkrat začne s predelavo teh velikih kasarn, iz katerih bo mogoče narediti več stanovanj za poročene rudarje. Družba bo s tem ugodila zaupnikom in delavci, ki stanujejo po zasebnih stanovanjih, bodo dobili stanovanja, v njihova pa se bodo lahko vselili upokojenci.

Bled

Gradbeno delavstvo na Bledu, ki je zaposleno pri gradbenih delih na kra-

Pojasnilo

V članku »Zavajanje« v zadnji »Delavski pravici« smo postavili trditev, da nima izmed 12 članov upravnega odbora Delavske zbornice v Ljubljani 10 članov zakonitih pogojev. Zelo veliko skupin in članov organizacije se je obrnilo na uredništvo za pojasnilo. Kajti zdi se jim nemogoče, da bi imela naša trditev pravo podlago. Ustrezajoč želji teh podajamo naslednje pojasnilo.

1. V smislu § 36. zakona o zaščiti delavcev se smatra za delavca in namješčenca vsakdo, ki daje telesno ali duševno delovno moč v službo tretjim osebam, kolikor ta služba ni javno-pravnega značaja. V sedanjem upravnem odboru Delavske zbornice nimajo takega značaja tile gospodje upravni odborniki: Križman Andrej, ker je kaplan v Ljubnem na Gorenjskem. Je torej aktiven dušni pastir in je njegova služba javnopravnega značaja. Gg. Pirih Milko, Grebenšek Venceslav, Kalčič Rudolf in Golob Stane so pa pragmatični nastavljenici pri OUZD v Ljubljani in kot taki ne morejo biti člani Delavske zbornice ter tudi ne plačevati prispevkov za zbornico.

2. § 45., točka 3., zakona o zaščiti delavcev določa, da prestane mandat Delavske zbornice, če izgubi svojstvo pomožnega uslužbenca. G. Kozamernik Viktor je postal prokurist, to je vodja tvrdke Stupica Franc, trgovine z železnino. Zaradi tega mu je prestopal na podlagi zakona mandat in ne more biti v upravi Delavske zbornice, še manj pa njen predsednik.

3. Po § 51. zakona o zaščiti delavcev morajo vsi upravni odborniki stanovati na sedežu Delavske zbornice. Tega pogoja ne izpolnjujejo gospodje Onič Maks, Markič Matevž (oba z Jesenice), Dacar Rudolf (Tržič) in Zajec Vekoslav (Velenje).

Kar se tiče prosvetnega odseka Delavske zbornice, ga sestavljajo naslednje osebe: Klinar Franc, šef meznega urada KID na Jesenicah; Tome Jože, sodnik okrajnega sodišča v Ljubljani; Langus Jože, ravnatelj mestnega dohodarstvenega urada; Hafner Krista, učiteljica; Kozamernik Viktor in Pirih Milko.

S tem smo dovolj točno pojasnili in utemeljili trditev o nezakonnosti nekaterih članov uprave Del. zbornice.

Obvestilo

Za izlet na Dobeno

je vladalo v kamniški in gameljski okolici veliko zanimanje. Tovarišice so zelo težko čakale nedelje, toda dež v soboto in nedeljo je ta izlet preprečil. Zato pa se bo vršil prihodnjo nedeljo, in sicer bo odhod tako iz trzniske gameljske strani že ob eni uri popoldne. Upamo, da bo ta nedelja vendarle lepa in da bomo užile obilo veselja na prijaznem dobenskem hribočku. Zato vabimo prav vse tovarišice okrog naše okolice, prav posebno pa tudi šentvitske žstovke, ljubljanske »Zmajevke« in škofjeloške »Seširke«. Pridružite se nam v obilnem številu, da bo veselje večje.

Odhajale bomo že ob 1 popoldne tako s trzniske železniške postaje kakor iz Gamelj. To pa zato, da bomo dalj časa na soncu in zdravem zraku. Po zaprašenih tovarnah in dan za dnevom v slabem zraku smo prav vse potrebne sonca, svežega zraka in dobre volje!

Knjižnica Delavske zbornice
v Ljubljani

je v jesensko-zimskem času odprta ob sobotah popoldne od 4 do 8 zvečer, dopoldne pa od 10 do 12 kakor vedno. Vse druge delavke posluje kot doslej od 10 do 12 dopoldne in od 5 do 8 zvečer.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumph« »Styria«, »Austrodaimler« in kolosa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

Draginja in konzumenti

Veletok draginje dere dalje...

Konsumenti so bili neljubo presenečeni z naznanilom, da so nastopile nove občutne podražitve najnujnejšim potrebščinam in to: Od 1. oktobra 1940 naprej je skočila cena svinjski masti od 24 na 28 din za kg. Slanina brez kože velja 25 din, s kožo 23 din za kg.

Prav tako se je zvišala cena svežemu svinjskemu mesu, in sicer: Svinjski hrbet 24 din; stegno, pleča 24 din; vrat in flam 22 din; rebra 18 din za kg. Toda v »stolažbo« je bilo povedano, da je to le začasna cena in da je pričakovati ponovnega zvišanja cen.

Občutno se je zvišala tudi cena usnju in za njim usnjarskim izdelkom. Cene moškim templancem (podplati in pete) so določene na 80 din; za podplate same 56 din; za zbite templance (podplati in pete) na 75 din, same pete na 24 din. Ženski templanci z nizko peto (podplati in pete) na 57 din, same pete 15 din.

Ta dvig je odjeknil v srcih že itak več kot preveč stiskanih konzumentov zelo turobno. Vsak se s strahom in s skrbjo povprašuje, kakšen bo konec. Vsak ima občutek, da nekaj v državi ni v redu. Zgleda, kakor da nima vodstvo države dovolj moči, da bi poseglo odločilno v gospodarstvo, ki prihaja že v zmešnjavo in nered, ter z železno odločnostjo napravilo red.

To pa je možno le na ta način, da prevzame država v roke s pomočjo ljudskih protidraginjskih odborov vso proizvodnjo in njeno porazdelitev. Toda tudi za to je že skoraj 12. ura.

Indeks cen na drobno

Po podatkih Narodne banke v Belgradu je povprečni indeks cen na drobno za 10 glavnih mest v Jugoslaviji, ki je znašal v juliju 115,1 (točko) dvignil v avgustu na 123,5 točk. Lani v avgustu je znašal 89,3 in je tedaj porastel v primeri z lanskim letom za 38,2%. Od julija do avgusta letos pa se je indeks cen na drobno dvignil od 115,1 na 123,5 točk.

Indeks cen na drobno za posamezna mesta se je v avgustu dvignil v Cetinju na 40,6%, v Ljubljani 39,7%, v Novem Sadu in Belgradu 35,5%, v Zagrebu in Banja Luki pa za 31,2%.

Indeks cen na debelo pa je od julija na avgust porastel od 108,2 na 121,2 točki, to je za 12%.

Draginja se tedaj še ni nič zaustavila in je v avgustu še bolj porastla kot v prejšnjih mesecih. Ali res ni nobenegaлека zoper špekulacijo?

Nekaj misli o drugi konferenci o pomoči tekstilnemu delavstvu

Na tej konferenci (glej tozadevno poročilo v Delavski pravici št. 40) je padel tudi predlog, da naj bi ostalo delavstvo v primeru skrajšanja delovnega časa v dosedanjih meznih razredih. Razliko pa naj bi plačevali delodajalci.

Cetudi bi bili delodajalci pripravljeni plačevati to razliko, bi bila vsa zadeva postavljena na nezdravo in zelo kočljivo podlago.

Kar se tiče meznih razredov, ki tvorijo podlago za hranarino, za podporo pri borzah dela, za onemoglostno rento in za rento za primer smrti, se morajo upoštevati določila §§ 21. in 22. zakona o zavarovanju delavcev. Na podlagi teh določil se uvrščajo zavarovane osebe v mezne razrede. Njihova višina pa zavisi od vseh prejemkov, do katerih ima uslužbenec pravico po pogodbi. Torej prejemki so podlaga za višino meznih razredov. Zaradi tega je zelo dvomljivo, če bi se mogli prejšnji mezni razredi obdržati kljub temu, da bi na to pristal OUZD.

Se bolj je dvomljiva stvar v pogledu nezgodnih rent. Višina nezgodne rente namreč zavisi od odstotka okrnjene delazmožnosti in višine letnega zavarovanega zasluzka. Zavarovani letni zaslužek je v smislu § 95. zakona o zavarovanju delavcev enak trikratnemu povprečnemu znesku zavarovane mezde v poslednjem letu pred nezgodo. Za to je pa merodajen le dejanski zaslužek. Poškodovanec bi mogel biti v letu pred nezgodo zavarovan v višjem razredu, kakor bi spadal na podlagi svojega zasluzka. Če se pri nezgodnem postopanju to ugotovi, ne bo služil za podlago letni za-

varovani zaslužek tistega meznega razreda, v katerem je bil zavarovan, ampak tisti letni zavarovani zaslužek, ki odgovarja dejanskemu zaslužku.

Zaradi tega bi bilo veliko bolj pametno, če bi se tekstilnemu delavstvu zajamčile plače, katere ima pri redni zaposlitvi. Razliko naj bi doplačeval podporni sklad. V tej obliki bi podporni sklad vršil svojo nalogo v polni meri.

Pismo uredniku

Dragi tovariš urednik!

V »Delavski pravici« št. 37 si povabil juriste, da se oglasimo in povemo svoje stališče napram takim upravnim odborom, katere sestavljajo osebe, ki po zakonu sploh ne bi mogle biti upravni odborniki.

Ta poziv je nekako tajinstven. Po zakonu namreč taki upravni odbori sploh ne bi mogli obstojati. Za svojo osebo sem tudi prepričan, da jih ni. Kajti oblast je v tem pogledu posebno pazljiva in čuječa. Zato je nemogoče, da bi ušel obstoj takega upravnega odbora njeni pazljivosti. Ker je tako, menim, da se ne splača spuščati se v razglabljanja, ki bi bila brez podlage.

Če bi pa vendarle tak odbor obstojal, zlasti pa če bi bil celo škodljiv

Razgledi

Pakt proti Kominterni, ki je pred vojno družil Nemčijo, Italijo in Japonsko se je pretečeni teden spremenil v vojaško trozvezo navedenih avtoritarnih držav. To je bil prvi uspeh razgovorov v Rimu in Berlinu, ki je bil sporočen javnosti. Kaj naj ta trozveza po nemških virih pomeni? V Berlinu so objavili, da je najvažnejši člen tretji. Ta člen določa, da bodo Italija, Nemčija in Japonska skupno nastopile proti vsakomur, ki bi na novo napadel katero teh treh držav. Ker male države, ki so v Evropi ostale, ne pridejo v poštev, prihajata kot nasprotnika samo še Amerika in Rusija. Obe imata svoje koristi tako v Evropi kakor tudi v Aziji. Obenem daje ta zveza Nemčiji in Italiji v roke vsjo vlado v Evropi, v Aziji pa Japonski. Te tri države so si torej med vojno razdelile delokrog, kako bodo vladale večini sveta, če bodo v vojni zmagale.

V ameriški javnosti niso dali izraza, da je nova trozveza Ameriko posebno presenetila. Ta trozveza je obstojala več ali manj zvezana že nad pet let. Amerika je še bolj odločena, da z vsemi silami podpre Anglijo, ker je po izjavah najvišjih politikov njih »prva bojna črta v Angliji«. Tako po izjavah vseh politikov kakor tudi po silnem in vztrajnem oboroževanju je jasno, da Amerika računa s tem, da se bo neizogibno zapletla v vojno. Značilno je, da na razcepljenost javnega mnjenja v Ameriki ni več računati, ker sta obe glavni ameriški stranki za podporo Anglije z vsemi silami.

Odmevi novooglašene trozveze v Moskvi so bili prvi teden kar skromni. Odgovorni voditelji države ne dajejo političnih izjav o zunanji politiki. Rusija čaka, kakšen obseg bo zavzela vojna v Evropi in Aziji. Zanimiva je izjava uradne časopisne agencije, da ni res, da bi Rusija ne bila zainteresirana, kako se bo razvijal položaj na Balkanu in v Sredozemskem morju. Nemci objavljajo, da bo nemški zunanji minister v kratkem odšel na posvetovanje v Moskvo. Rusija vodi politiko, ki ima za cilj, da ostane čim dalje izven vojne, ki jo vodijo med seboj evropske države, in katero je Rusija že dolgo napovedovala kot neizogibno.

Posveti o načrtih za bodočo Evropo, kakor sta si jo zamislili Nemčija in Italija, niso bili še ob začetku tega tedna končani. Verjetno je, da bo ob koncu tedna že objavljeno, kam se bo bližnji bodočnosti odločila Španija. Španski zunanji minister se mora po odhodu iz Berlina zglasiti še v Rimu. Španija je v načrtih sil osi važna država, ker je njena zemlja ob izhodu iz Sredozemskega morja. Tudi njene obale v Afriki so važne zaradi plovbe okrog Afrike.

O bodočnosti razvoja na Balkanu so glasovi prav redki. Napovedujejo, da bo po končanih posvetovanjih članic trozveze sklicana še balkanska konferenca. V načrtih sil osi je važna postavka Grčija, s katero predvsem Ita-

delavstvu odnosno javnosti, Ti svetujem, da na to opozoriš pristojno oblast, ki bo gotovo takoj podvzela korake, da se taka družabna abnormalnost spravi s sveta.

Pozdravljen!

Dr. I. V.

Polhov gradec

Tukaj so začeli pred mesecem graditi nov prosvetni »Trobočev dom«. Za vsa težaška dela skrbi odbor pod vodstvom čast. g. kaplana. Ta sprejema in odpušča tudi delavce.

V nedeljo je č. g. kaplan ob izplačilu štirinajstredne mezde odpustil od 9 zaposlenih, kar 5 delavcev. Ker so se izrazili, da bi morali biti zavarovani pri OUZD, jim je povedal tole: »da pridržijo plačo enega tedna za en mesec, ako pa bo kdo zaradi OUZD kaj »sitnari«, bo istega prijavil OUZD in za to porabil zadržano plačo«.

Vprašamo merodajne katoliške ljudi pri gradnji »Trobočevega doma«, v katerem hočejo gojiti poleg slovenskega, prosvetnega tudi pravega krščanskega duha: ali je zadrževanje zasluzka in neizpolnjevanje predpisanih zakonov v skladu z njihovo vestjo, ali je to postopanje pravično in pošteno. Menimo, da boste zardeli, ko boste videli, da ne delate prav.

lija ni povsem zadovoljna, ker ima Grčija še vedno jamstvo Anglije in ga noče odpovedati. Grčija pričakuje, da bosta del njenega ozemlja zahtevali Bolgarija in Albanija. Zelo z napekostjo pričakuje, kaj se bo dogajalo v bližnji bodočnosti tudi Turčija.

Vojna se širi iz Evrope v Azijo in Afriko ter postaja največja svetovna vojna, kakor je bila že večkrat napovedana. Japonci v Aziji so dobili postojanko v francoski koloniji Indokini. Angleške ladje obenem z nekaterimi francoskimi, ki niso sledile kapitulaciji oficijelne Francije, so skušale zavzeti francoske kolonije v zahodni Afriki. Napad zaenkrat ni uspel. V Egiptu se nad 10 dni ofenziva ne nadaljuje. Iz italijanskega časopisja je posneti, da še vedno računajo, da bi se vlada v Egiptu znala izjaviti za Italijane ali da bi nastal notranji razdor med egiptskimi strankami. Za to jesen se gotovo pripravljajo važni dogodki na Bližnjem vzhodu, ki bodo važni in odločilni tudi za razmere na Balkanu.

Srdita letalska vojna nad Anglijo in nad Nemčijo nikakor ne popušča. Vsak teden povedo poročila z obeh strani, da so napadi in obramba hujši od prejšnjega tedna. Bombe puščajo za seboj silne ruševine. Velike so zgube na letalih in letalcih. Letalcev ne bo mogoče obema enako lahko kar sproti nadomeščati. Za izobrazbo res dobrega letalca je po izjavah francoskih generalov potrebno kar eno leto. Nek francoski general je pisal te dni, da je letalec, ki nima vsaj enoletne pilotske prakse kar v kratkem obsojen na smrt.

Pomoč Kitajski, ki se še vojskuje proti Japonski bosta po poročilih listov nudili še naprej, kot do sedaj tako Amerika kot tudi Rusija. Japonska kot tretji člen zveze nikakor ni več sveža vojna sila, ker je v dosedanjih vojnah za Mandžurijo in za Kitajsko izgubila že veliko denarnih in človeških žrtev. Amerika je proglasila boj kot nad vsem japonskim blagom in bo ustavila vse dobave Japonski.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Stevilka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

List urejuje in zanj odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. o. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)